

Sompio-seura 50 vuotta muistelus, Mauno Lukkari

Riestossa ovat juureni

Kun Ruotsin kuningas alkoi näitä Sompion kairoja asuttaa, maan valtaajilla tuli kiire. Jöns Ara pani kaksi poikaansa, Juhan 1725 ja Erkin 1728 asuinpaikkaa valtaamaan. Sauvottiin ja soudettiin useampi päivä. Noustiin taas kerran maille. Nuoret riskit miehet huomasivat paikan hyväksi. Tekivät asentopaikan.

Kota se on ensimmäinen koti ollut. Ohikulkijoille oli sanottu, nämä alueet ovat meidän. Kolme jokea: Luiro, Kopsusjoki ja Riestojoki laskivat vedet asentopaikan lähetyville. Paikka oli jokien risteyskohta. Risteys-sanasta kehittyi viimein Riesto ja Riestojoki.

Riesto on ollut aikanaan metsästäjien, kalastajien ja luontaistaloudesta toimeentulevien ihannepaikka. Rieston kummulta on löydetty merkkejä siitä, että siellä on majaa pidetty ennenkin, mutta ei ole tutkittu niin kuin Juikenttää Sompiojärven ja Muteniajoen liittymässä. Juhan jälkeläisten sukunimi Ara muuttui tilannimen mukaan Riestoksi (ALA-ARA N:O 6 SOMPIO, Riesto) ja sukupolvien jälkeen Alariestoksi. Mutenia-sukunimeäkin käytettiin sen aikaa, kun Jaakko Ollinpoika oli isäntänä.

Erkin jälkeläisistä tuli Riestoja, Yliriestoja ja Erkkilä-nimeä käyttäviä.

Mikko Aleksanteri Alariestosta (1857) käytettiin kansan keskuudessa nimeä Rieston Aleksiksi ja Rieston Aleksi. Hän oli mummoni isä ja sompiolaisten asioitinhoitaja, Monesti väärinkäsityksenä sotketaan nimiä, kun Mikon isäkin oli Mikko Jaakonpoika Riesto 1818. Isä-Mikolla oli veli Jaakko Riesto, jota kutsuttiin Polvarin Jaakoksi 1823, hän on ollut Akmeelin perinteen jatkaja.

Mikko Alariesto (Rieston Aleksiksi) oli ensimmäinen Sodankylän kunnallispoliitikko, taisi olla jopa puheenjohtaja. Perusti Riestoon Sompion ensimmäisen kansakoulun. Oppilastyönä on ollut 1927 kyläläisille tarjolla viikatevarsia ja heinäharavia. Vaativampiakin töitä on tehty, kuten kiuluja, kirnuja, saaveja ja suksia. Sitä ennen Sompiossa kulkivat kiertokoulun opettajat. Kansakoulun viimeinen oppilas on ollut Tuovisen Vilho. Hyvät eväät Vilho oli saanut koulusta.

Riestosta koulu muutti Lokkaan.

Mainittakoon vielä, että Rieston Aleksiksi järjesti Sompion saamelaisille Suomen kansalaisuuden Venäjän kuvernööriltä. Täällä oli joku tehnyt valituksen vieraan maan kansalaisista. Uhkana oli, että ajetaan pois. Saamelaisten pyynnöstä Rieston Aleksiksi lähti ihan henkilökohtaisesti tapaamaan Venäjän kuvernööriä. Oli neuvoteltu: Aleksiksi oli selvittänyt, että nämä kairat ovat saamelaisten esivanhempien asuinalueita olleet heti jääkauden sulaamisen jälkeen. Vanhoja asumakenttiä on harvakseltaan laajaa Lapinmaata ja ne osaa elää sopusoinnussa luonnon kanssa. Eivätkä ole Suomen valtiolle haitaksi ja vaarallisia. Kuvernööri oli myöntänyt kansalaisuuden ja saamelaiset näitä Sompion erämaita asuttamaan.

Rieston Aleksiksi on ollut ensimmäinen kirjoitustaitoinen lapin paliskunnan sihteeri ja sanellut Paulaharjulle suurimmaksi osaksi Sompio-kirjan. Ja vielä sompiolaisten ja muittenkin asianajajana käräjillä. Iso ja riski mies on ollut niin kuin setänsä Polvarin Jaakko.

Isommat talon isännät alkoivat myymään puutavaraa yhtiöille. Heinää, perunaa sekä lihaa savotoille. Ylirieston, Erkkilän ja Kuukkelin taloissa syötiin oman pellon leipää 1920-30-luvuilla. Vuosi 1935 on antanut erikoisen runsaan sadon. Taka-Lapin kauppa joskus osti heinäpaaleja ja sonniruhoja, osa lähti paluukuormassa etelään päin.

Savotta- ja uittotöistä saatiin tarverahaa. Riestossa ei poroelinkeinoa ollut, mutta muissa Sompion kylissä usealle tärkeä tulonlähde.

Kuukkelinmaassa sain kasvaa 15 vuotta. 1959 suurin osa kyläläisistä muutti tulevan altaan alta pois, Vedet alkoivat nousta 1967.

Niitä hillaisia jänkiä en unohda, enkä Kuukkelinjärven keinuvia aaltoja.

Rieston asuttamisesta on noin 270 vuotta. Olen 8. sukupolvi.

Onnittelut 50-vuotiaalle Sompio-seuralle.

MAUNO LUKKARI

Sompio-seuran 50-vuotisjuhlassa Muteniassa 7.8.2021